

PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

DĖL PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS 2009–2013 METŲ STRATEGIJOS PATVIRTINIMO

2009 m. lapkričio 26 d. Nr. T-335

Pakruojis

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2008, Nr. 113-4290) 16 straipsnio 2 dalies 40 punktu, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymu (Žin., 1994, Nr. 63-1231; 1998, Nr. 112-3099), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 27 d. nutarimu Nr. 941 „Dėl Lietuvos nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2006–2013 metų strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2006–2008 metų plano patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 66-2418; 2006, Nr. 70-2574), Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo (Žin., 2002, Nr. 56-2225) 20 str. 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. lapkričio 13 d. nutarimu Nr. 1228 „Dėl Valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros plėtros savivaldybėse 2007–2010 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 122-5007), Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. rugsėjo 5 d. įsakymu Nr. V-717 „Dėl pirminės sveikatos priežiūros plėtros koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 96-3897), Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. vasario 29 d. įsakymu Nr. V-160 „Dėl sveikatos priežiūros reformos tęstinumo, Sveikatos priežiūros infrastruktūros optimizavimo programos patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 27-1000), Pakruojo rajono savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a :

Patvirtinti Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros 2009–2013 metų strategiją (pridedama).

Meras

Saulius Gegieckas

PATVIRTINTA
Pakruojo rajono savivaldybės tarybos
2009 m. lapkričio 26 d.
sprendimu Nr. T- 335

PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS 2009–2013 METŲ STRATEGIJA

TURINYS

TURINYS	3
I. BENDROSIOS NUOSTATOS	4
I. MISIJA IR VIZIJA	4
II. STRATEGIJOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI, VEIKLA	5
III. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS IR JOS PRIEŽIŪROS BŪKLĖ	6
V. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ	25
VII. VERTINIMO KRITERIJAI	27
VIII . FINANSAVIMO ŠALTINIAI	27
IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS	27
Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros 2009–2013 metų strategijos įgyvendinimo priemonių planas	28

I. BENDROSIOUS NUOSTATUS

1. Pakruojis rajono savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros 2009–2013 metų strategija (toliau – Strategija) parengta vadovaujantis Lietuvos nacionaline sveikatos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. spalio 30 d. nutarimu Nr. I-1939 (Žin., 1991, Nr. 33-893), Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymu (Žin., 1994, Nr. 63-1231; 1998, Nr. 112-3099), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 27 d. nutarimu Nr. 941 „Dėl Lietuvos nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2006–2013 metų strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2006–2008 metų plano patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 66-2418; 2006, Nr. 70-2574), Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymu (Žin., 2002, Nr. 56-2225), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. lapkričio 13 d. nutarimu Nr. 1228 „Dėl Valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros plėtros savivaldybėse 2007–2010 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 122-5007), Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymu (Žin., 2002, Nr. 72-3022; 2007, Nr. 64-2457), Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. rugsėjo 5 d. įsakymu Nr. V-717 „Dėl pirminės sveikatos priežiūros plėtros koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 96-3897), Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. vasario 29 d. įsakymu Nr. V-160 „Dėl sveikatos priežiūros reformos tęstinumo, Sveikatos priežiūros infrastruktūros optimizavimo programos patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 27-1000) ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais visuomenės sveikatos priežiūrą.

2. Strategijoje išdėstytos pagrindinės visuomenės sveikatos priežiūros strategijos įgyvendinimo nuostatos: misija, vizija, Strategijos tikslas ir svarbiausi uždaviniai, esamos būklės analizė, įvertinamos stiprybės, silpnybės, grėsmės ir galimybės, numatomi Strategijos įgyvendinimo vertinimo kriterijai, nurodomi finansavimo šaltiniai, pateikiamas Strategijos įgyvendinimo priemonių planas.

I. MISIJA IR VIZIJA

3. Neviršijant Pakruojis rajono savivaldybės kompetencijos siekti sudaryti palankias teisinės, ekonomines ir socialines sąlygas visuomenės sveikatos priežiūros veiklai. Vykdyti visuomenės sveikatos priežiūros plėtojimą, jos prieinamumą ir paslaugų kokybės gerinimą. Inicijuoti Lietuvos Respublikos teisinių aktų, reglamentuojančių visuomenės sveikatos veiklą, tobulinimą.

4. Pakruojis rajono savivaldybės politikoje įtvirtintas visuomenės sveikatos ir jos priežiūros prioritetas. Daugumai savivaldybės gyventojų sveika gyvensena ir sveika elgsena tampa

prioritetinėmis vertybėmis. Mažėja sergamumas lėtinėmis ligomis ir mirtingumas, ilgėja vidutinė sveiko gyvenimo trukmė, gerėja gyvenimo kokybė.

II. STRATEGIJOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI, VEIKLA

5. Strategijos tikslas – pagerinti Pakruojo rajono savivaldybės gyventojų gyvenimo kokybę, ilginti gyvenimo trukmę, mažinti sergamumą, mirtingumą ir neįgalumą, ypač daug dėmesio skirti dažniausioms mirties priežastims: širdies bei kraujagyslių ligoms, onkologiniams, lėtiniais plaučių susirgimams, nelaimingiems atsitikimams ir traumoms, psichikos sveikatos sutrikimams, kurti visoms socialinėms gyventojų grupėms sveiką aplinką.

6. Strategijos uždaviniai:

- 6.1. vykdyti Pakruojo rajono savivaldybės gyventojų sveikatos stiprinimą;
- 6.2. vykdyti visuomenės sveikatos rodiklių Pakruojo rajono savivaldybėje stebėseną;
- 6.3. užtikrinti kokybiškas visuomenės sveikatos paslaugas;
- 6.4. didinti visuomenės sveikatos priežiūros sistemos veiksmingumą.

7. Siekiant efektyviai įgyvendinti iškeltus uždavinius ir pasiekti užsibrėžtą tikslą, Strategija numatoma įgyvendinti vykdant šią veiklą:

- 7.1. visuomenės sveikatos svarbos įtvirtinimas Pakruojo rajono savivaldybės politikoje, telkiant visus sektorius dėl Strategijos įgyvendinimo;
- 7.2. vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūra;
- 7.3. gyventojų sveikatos stiprinimas;
- 7.4. rūkymo paplitimo mažinimas;
- 7.5. alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimo paplitimo mažinimas;
- 7.6. sergamumo lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis mažinimas;
- 7.7. sergamumo užkrečiamomis ligomis mažinimas, šių ligų priežiūra ir kontrolė;
- 7.8. mirčių, nulemtų traumų ir nelaimingų atsitikimų, skaičiaus mažinimas;
- 7.9. sveikatai palankios aplinkos kūrimas.

III. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS IR JOS PRIEŽIŪROS BŪKLĖ

8. Visuomenės sveikatos priežiūra Pakruojo rajono savivaldybėje.

8.1. Kaip teigiama Valstybinėje visuomenės sveikatos priežiūros plėtros savivaldybėse 2007–2010 metų programoje, visuomenės sveikatos būklė negerėja, nes nenorima rūpintis savo sveikata, visa atsakomybė dėl jos perduodama veikiančiai sveikatos priežiūros sistemai. Nėra tinkamų sąlygų visuomenei prisidėti prie sveikatinimo veiklos.

8.2 Lietuvoje jau keletą metų vykdomas visuomenės sveikatos priežiūros sistemos modernizavimas, siekiant, kad ji visiškai atitiktų valstybės poreikius ir naujausius tarptautinius reikalavimus. Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas reglamentuoja savivaldybių funkcijas vykdant visuomenės sveikatos priežiūrą, numato Lietuvos nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros strategijos įgyvendinimą savivaldybių lygmenyje. Savivaldybėje vykdoma visuomenės sveikatos priežiūra yra neatsiejama, teisės aktais reglamentuota, nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros sudedamoji dalis. Visuomenės sveikata ir jos priežiūra yra vienas iš valstybės prioritetų.

8.3. Nors visuomenės sveikatos priežiūros veiklą reglamentuoja daugybė teisės aktų, tačiau vis dar nėra patvirtintos būtinųjų visuomenės sveikatos priežiūros priemonių ir paslaugų nomenklatūros, nepakankamas ir neefektyvus visuomenės sveikatos priežiūros finansavimas, susiduriama su žmogiškųjų išteklių trūkumu šioje srityje.

8.4. Pakruojo rajono savivaldybėje visuomenės sveikatos priežiūra įtraukta į Pakruojo rajono savivaldybės 2007–2013 m. strateginį plėtros planą, patvirtintą 2008 m. gruodžio 29 d. Pakruojo rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-430. Sveika, saugi, kokybiška gyvenimo aplinka – vienas iš strateginio plano prioritetų. Vienas iš uždavinių – visuomenės sveikatos priežiūros stiprinimas. Pakruojo rajono savivaldybės tarybos 2009 m. kovo 26 d. sprendimu Nr. T-92 patvirtinta Pakruojo rajono savivaldybės specialioji visuomenės sveikatos rėmimo programa, kurios paskirtis – nustatyti bendruomenės sveikatinimo prioritetus, sveikatos saugojimo, stiprinimo, ligų profilaktikos tikslus, uždavinius, vertinimo kriterijus, visuomenės sveikatos programos įgyvendinimo priemones. Bendruomenės sveikatos politikoje ir programoje siekiama užtikrinti nenutrūkstamą veiklą propaguojant sveikesnį gyvenimo būdą, sveikesnę aplinką, pakankamą sveikatą vietiniame lygyje.

8.5. Vykdamas sveikatos apsaugos sistemos reformą ir siekiant gerinti visuomenės sveikatos priežiūros kokybę, Pakruojis rajono savivaldybės taryba 2007 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. T-324 įsteigė Visuomenės sveikatos biurą, kuris savo veiklą pradėjo nuo 2008 m. balandžio 7 d.

8.6. Įgyvendinant valstybinę visuomenės sveikatos priežiūros politiką, valstybines ir savivaldybės programas, Pakruojis rajono savivaldybėje rengiamos visuomenės sveikatos programos ir projektai, kurie finansuojami iš Pakruojis rajono savivaldybės specialiosios visuomenės sveikatos rėmimo programos, Pakruojis rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos. Pakruojis rajono savivaldybėje esančiose mokyklose visuomenės sveikatos priežiūrą atlieka visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, pirminės sveikatos priežiūros įstaigos vykdo valstybines ligų profilaktikos programas, vykdoma užkrečiamųjų ligų kontrolė ir maisto sauga, traumų prevencija.

8.7. Pagrindiniai visuomenės sveikatos priežiūros sistemos Pakruojis rajono savivaldybėje dalyviai yra: Pakruojis rajono savivaldybės taryba, Bendruomenės sveikatos taryba, Pakruojis rajono savivaldybės administracija, Pakruojis rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, pirminės sveikatos priežiūros įstaigos, švietimo įstaigos, Šiaulių visuomenės sveikatos centro Pakruojis filialas, VšĮ Pakruojis ligoninė, Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Pakruojis rajono policijos komisariatas, Pakruojis rajono valstybinė apskrities maisto ir veterinarijos tarnyba, taip pat svarbus regioninės žiniasklaidos ir nevyriausybiinių organizacijų vaidmuo vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą savivaldybėje. Šių institucijų, įstaigų, organizacijų žmogiškieji ir finansiniai ištekliai yra Pakruojis rajono savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros 2009–2013 metų strategijos įgyvendinimo pagrindas.

9. Vaikų ir jaunimo sveikata.

9.1. Pastaraisiais metais jaunėja pradedančiųjų rūkyti amžius. Dažniausia smurto forma – priekabiavimas ir patyčios, aukštesnėse klasėse – daugėja fizinio ir psichologinio smurto apraiškų. Pakruojis rajono bendrojo lavinimo mokyklose Švietimo skyrius 2008–2009 mokslo metais atliko 6–12 klasių moksleivių apklausą apie mokinių rūkymą, alkoholio bei narkotinių medžiagų vartojimą. Iš 2 419 moksleivių apklausoje dalyvavo 2 062. Tai sudarė 85,24 % apklaustųjų. Apklausoje dalyvavo 997 berniukai (48,46 % apklaustųjų) ir 1 065 mergaitės (51,54 % apklaustųjų). Pagal gyvenamąją vietą kaimo vaikai sudarė 66,24 %, miesto – 33,76 % apklaustųjų. Norint gauti išsamią informaciją, reikia atlikti visose mokyklose bendrą mokinių gyvenimo tyrimą. Vykdamas Pakruojis rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2009–2011 metų programą, ikimokyklinio amžiaus vaikų ir mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimas bus atliekamas 2010 metais.

9.2. Apklaustos duomenimis, 6–12 klasių moksleivių rūko net 21,05 %. Kasdien rūko 15,8 %, vieną kartą per savaitę – 5,96 % moksleivių. 27,7 % apklaustųjų nurodė, kad per šventes vartoja alkoholinius gėrimus. Alų vieną kartą per savaitę geria 3,44 %, stipriuosius alkoholinius gėrimus – 20,06 % moksleivių. 24,08 % apklaustųjų nurodė, kad buvo vieną kartą apsvaigę nuo alkoholio. Mažiau nei pusė dalyvių (48,2 %) nurodė, kad niekada nevartojo alkoholio. Apie narkotikus yra girdėję ir žino 74,2 % apklaustųjų. Narkotikus bandė 8,6 % moksleivių. Apklaustųjų vartoti narkotikai: „Ekstazi“ – 2,6 %, marihuana – 1,9 %, hašišas – 1,4 %. Dalis moksleivių (2,08 %) nežinojo, kokį vartojo narkotiką. Lakiąsias medžiagas uostė 9,1 %, raminauosius gėrė 6,5 % apklaustųjų. Kur prekiaujama narkotikais, žinojo 24,8 % moksleivių.

Iš tyrimo duomenų galima daryti išvadas, kad efektyviausias pirminės prevencijos būdas – suformuoti moksleiviams reikalingas nuostatas ir išugdyti sveiko gyvenimo įgūdžius, kurie padėtų paaugliams apsispręsti ir suvokti, kad geriau nepradėti vartoti psichoaktyviųjų medžiagų. Šios pirminės prevencijos labai svarbus veiklos prioritetas – tėvams suteikiamos žinios ir jų aktyvinimas šioje veikloje. Reikalingas įvairių atsakingų institucijų bendradarbiavimas vykdant psichoaktyviųjų medžiagų ankstyvąją intervenciją ir vartojimo prevenciją Pakruojo rajone.

9.3. Analizuojant statistinius duomenis pastebima, kad, rajone mažėjant gyventojų skaičiui, mažėja vaikų ir moksleivių skaičius. Mokinių su specialiaisiais poreikiais skaičius keletą metų buvo stabilus, tačiau nuo 2004 m. jis turi didėjimo tendenciją (1 lentelė).

1 lentelė

Metai	Vaikų (0–18 m.) skaičius	Mokyklų skaičius	Mokinių skaičius	Mokinių su spec. poreikiais proc.
1997	8348	32	4788	20,12
1998	8127	32	4876	17,8
1999	8092	29	5030	16,9
2000	7814	29	5111	17,8
2001	7601	27	5176	18,4
2002	7424	27	5154	18,5
2003	6176	27	5011	19,1
2004	6919	24	4809	20,6
2005	6680	23	4583	21,5
2006	6541	21	4338	22,2
2007	6278	21	4084	23,5

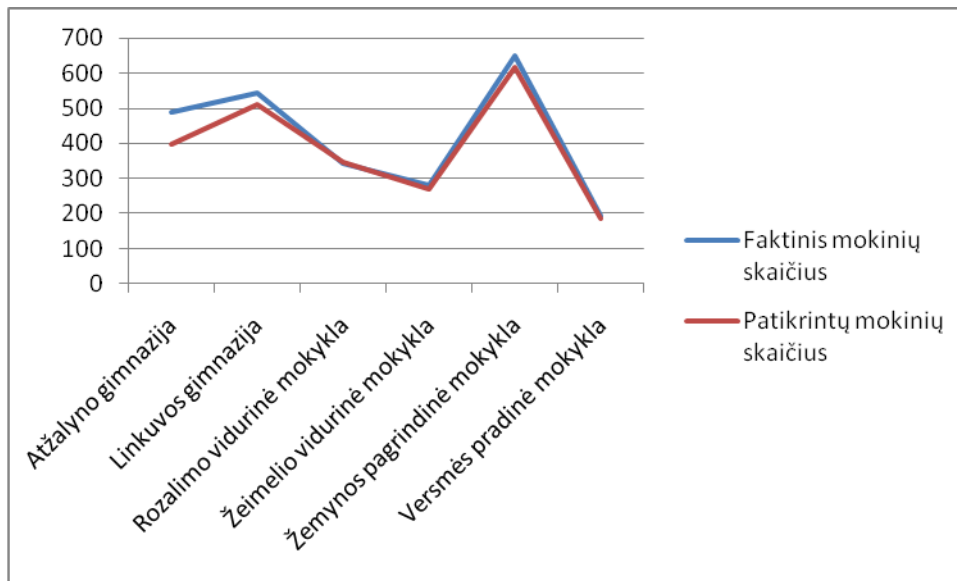
2008	6614	20	3865	24,7
------	------	----	------	------

9.3. Kasmet nerimą kelia profilaktiškai tikrinamų vaikų sveikatos rodikliai. Rajono pediatrų duomenimis, beveik pusė kasmet tikrinamų vaikų turi vienokių ar kitokių sveikatos sutrikimų. Tikrinamiems vaikams dažnai išaiškinami regos defektai, laikysenos, kalbos sutrikimai (2 lentelė).

2 lentelė

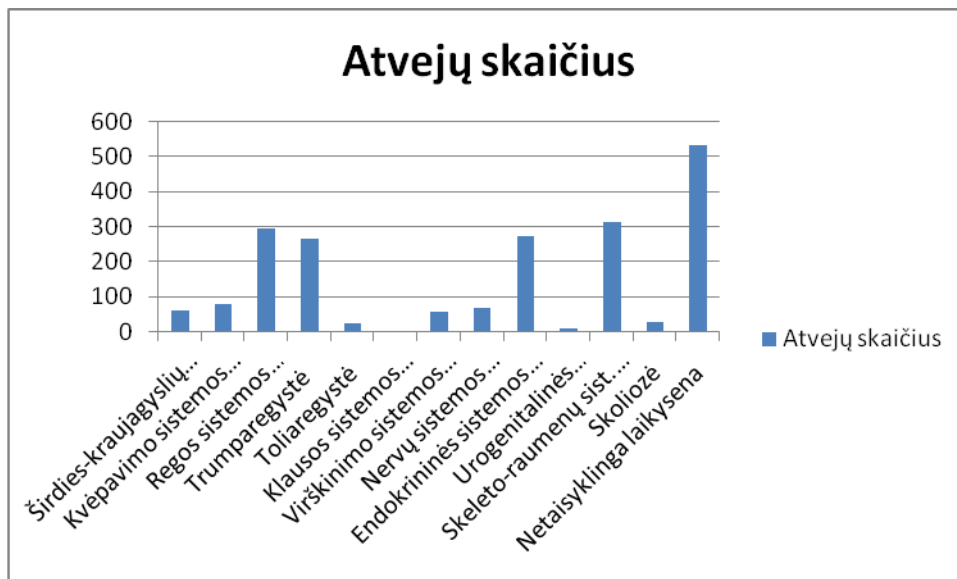
Metai	Išaiškinti klausos defektai (1000 patikrintų vaikų)	Išaiškinti regos defektai (1000 patikrintų vaikų)	Nustatyta skoliozė (1000 patikrintų vaikų)	Išaiškinti laikysenos sutrikimai (1000 patikrintų vaikų)	Išaiškinti kalbos defektai (1000 patikrintų vaikų)
2000	2,4	96,5	12,5	98,2	37,8
2001	2,9	65,9	8,4	105,9	78,0
2002	3,3	70,8	10,9	102,8	36,7
2003	3,6	77,3	12,8	121,0	38,0
2004	4,4	82,9	11,5	126,9	41,6
2005	4,7	89,9	14,7	124,6	42,3
2006	3,08	51,4	7,57	47,3	47,86
2007	3,77	93,61	14,66	129,2	55,29
2008	3,06	117,85	14,3	165,03	56,58

9.4. Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyriaus duomenimis, 2008 m. rugsėjo 1 d. mokinių skaičius Pakruojo rajono mokyklose, kuriose mokyklų visuomenės sveikatos specialistės vykdė mokinių sveikatos priežiūrą, buvo 2 509 mokyklinio amžiaus vaikai. Dėl vykstančios mokinių kaitos tarp mokyklų ir šeimų persikėlimo gyventi į kitus rajonus ar miestus, Pakruojo rajono savivaldybės mokyklose buvo surinkti 2 278 mokyklinio amžiaus vaikų duomenys apie sveikatos būklę (3 pav.).

3 pav. Mokinių skaičiaus, faktinio ir patikrinusių sveikatą, pasiskirstymas

Bendras mokyklinio amžiaus mokinių sergamumas 2008 metais rajono mokyklose, kuriose mokyklų visuomenės sveikatos specialistės vykdė mokinių sveikatos priežiūrą, pateikiamas 4 pav. Didelį susirūpinimą kelianti problema – regos sistemos sutrikimai, trumparegystė, endokrininės sistemos sutrikimai, skeleto-raumenų sistemos sutrikimai bei netaisyklinga laikysena.

4 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų bendras sergamumas

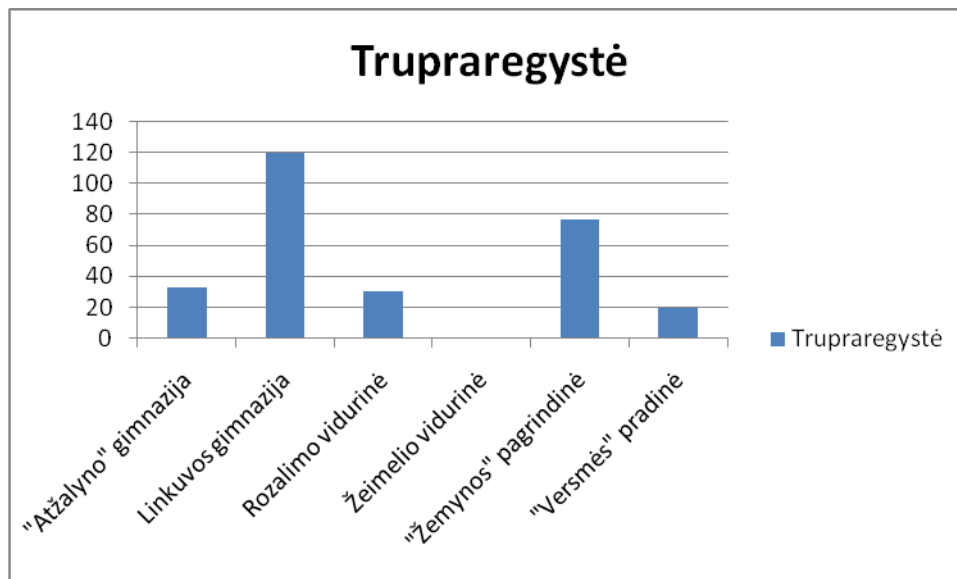

Iš Pakruojo rajono savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų didžiausias sergamumas regos sistemos sutrikimais pastebimas „Atžalyno“ gimnazijoje (159 atvejai iš 399) bei „Žemynos“ pagrindinėje (53 atvejai iš 616) ir Žeimelio vidurinėje mokykloje (58 atvejai iš 270) 5 pav.

5 pav. Mokinių regos sistemos sutrikimai

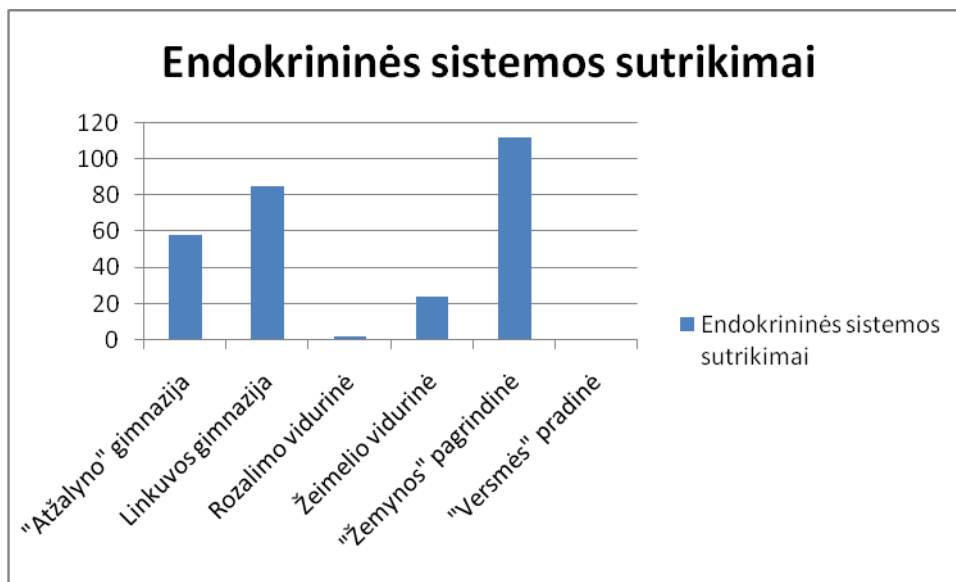
Didžiausias skaičius trumparegystės atvejų užfiksuotas Linkuvos gimnazijoje (120 atvejų iš 510), „Žemynos“ pagrindinėje mokykloje (77 atvejai iš patikrintų 616 mokinių). Neužfiksuota trumparegystės atvejų Žeimelio vidurinėje mokykloje (6 pav.).

6 pav. Trumparegystės atvejų skaičius mokyklose

Endokrininės sistemos sutrikimų daugiausia užregistruota „Žemynos“ pagrindinėje mokykloje (112 atvejai iš 616 patikrintų), Linkuvos gimnazijoje (85 atvejai iš 510 patikrintų) ir „Atžalyno“ gimnazijoje (58 atvejai iš 399 patikrintų). Mažiausia susirgimų rasta Rozalimo vidurinėje mokykloje (2 atvejai iš 349 patikrintų). Visai neužfiksuota endokrininės sistemos sutrikimo atvejų „Versmės“ pradinėje mokykloje (7 pav.).

7 pav. Endokrininės sistemos sutrikimai

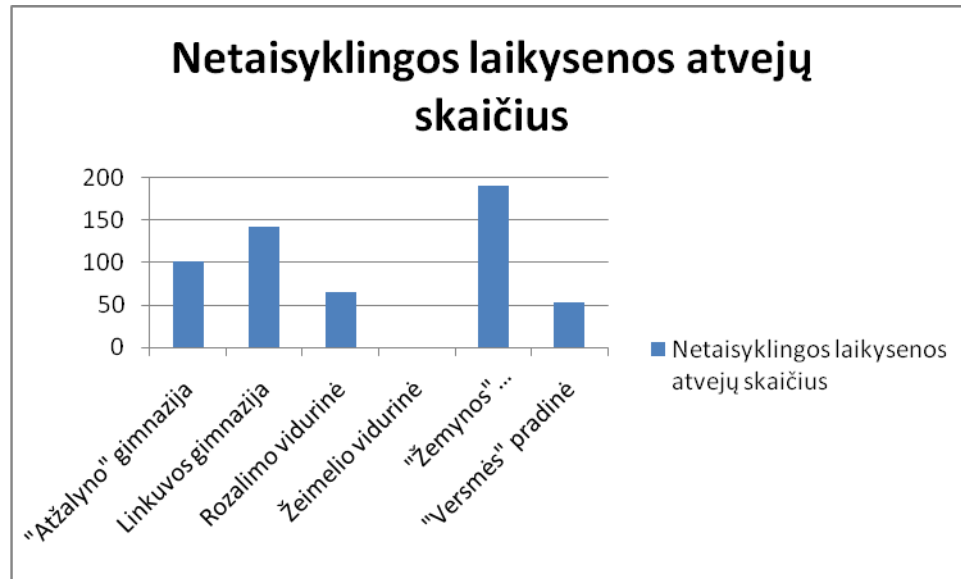
Aktuali problema dėl skeleto-raumenų sistemos sutrikimų yra „Atžalyno“ gimnazijoje (132 atvejai iš 399 patikrintų), Žeimelio vidurinėje mokykloje (93 atvejai iš 270 patikrintų) ir „Versmės“ pradinėje mokykloje. Mažiausias sutrikimų atvejų skaičius užfiksuotas Rozalimo vidurinėje mokykloje (8 pav.).

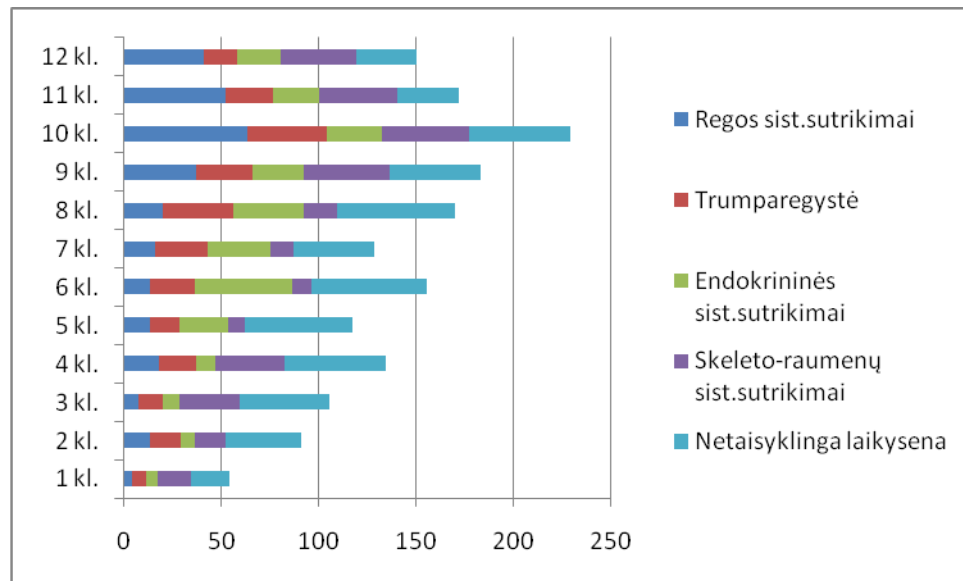
8 pav. Vaikų skeleto-raumenų sistemos sutrikimai

Didžiausias mokinių netaisyklingos laikysenos atvejų skaičius buvo stebimas „Žemynos“ pagrindinėje mokykloje (189 atvejai iš 616), Linkuvos gimnazijoje (141 atvejis iš 510 patikrintų) ir „Atžalyno“ gimnazijoje (101 atvejis iš 399). Netaisyklingos laikysenos atvejų visai neužfiksuota Žeimelio vidurinėje mokykloje (9 pav.).

9 pav. Netaisyklingos laikysenos atvejų skaičius

Pradinių klasių mokinių bendras sergamumas yra kur kas mažesnis nei vyresnio mokyklinio amžiaus vaikų. Visų mokinių didžiausia sveikatos problema yra laikysenos sutrikimai (535 atvejai iš 2278). Didžiausias laikysenos sutrikimų skaičius užfiksuotas IV–X klasių mokinių grupėje. Mažiausiai laikysenos sutrikimų rasta I klasėje. Antrą vietą tarp susirgimų užima skeleto-raumenų sistemos sutrikimai (315 susirgimo atvejų iš 2 278 patikrintų). Šių susirgimų gausiau yra IX–XII klasėse. Mažiausiai susirgimų – V–VIII klasėse. Viena iš dažniausiai pasitaikančių sveikatos problemų – regos sistemos sutrikimai. Jų pagausėjimas pastebimas vyresnėse klasėse (10 pav.).

10 pav. Vaikų sergamumo tarp klasių pasiskirstymas

Išvados:

- I. Išanalizavus Pakruojo rajono savivaldybės mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos sutrikimų duomenis, galima pastebėti, kad vaikų sergamumas išauga kartu su vaikų amžiumi.
- II. Didesni bendro sergamumo sutrikimai užfiksuoti vyresnio mokyklinio amžiaus vaikams.
- III. Didžiausios sveikatos problemos mokyklinio amžiaus vaikų yra tokios: pirmoje vietoje – netaisyklinga laikysena, antroje vietoje – skeleto-raumenų sistemos sutrikimai, trečioje – regos sistemos sutrikimai.

9.5. Švietimo įstaigose sveikatos ugdymo ir priežiūros planai įtraukti į bendrus ugdymo planus, veikia mokyklų prevencinės darbo grupės, kurios sprendžia teisės aktų pažeidimų, alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, smurto, nusikalstamumo klausimus. Jų veiklą koordinuoja Pakruojo rajono savivaldybės administracijos Prevencinio darbo koordinavimo grupė. Savivaldybės švietimo įstaigose kuriama vaikų sveikatai palanki aplinka, tačiau šią veiklą riboja nepakankami finansiniai ištekliai.

9.6. Dvidešimtyje bendrojo lavinimo mokyklų (pradinėse, pagrindinėse, vidurinėse mokyklose, gimnazijose) ir Žeimelio žemės ūkio mokykloje sveikatos priežiūrą vykdo mokyklų visuomenės sveikatos specialistai. 2009 m. balandžio 28 d. Pakruojo rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-116 „Dėl Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojų pareigybių ir etatų sąrašo suderinimo“ patvirtinta 5,25 mokyklų visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą mokyklose, etato. Vienam etatui tenka apie 800 mokinių. Ikimokyklinėse įstaigose sveikatos

priežiūrą vykdo bendruomenės slaugytojos, kurių 4,5 etato įsteigti ikimokyklinėse įstaigose. Šios specialistės teikia visuomenės ir asmens sveikatos priežiūros paslaugas.

10. Gyventojų mitybos įpročių ir fizinio aktyvumo būklė.

10.1. Visuomenės sveikatos stiprinimas apima sveikos gyvensenos mokymą, informacijos apie sveiką gyvenseną sklaidimą, sveikos gyvensenos propagavimą, formavimą ir nuo elgsenos priklausomų sveikatos rizikos veiksnių mažinimą. Vieni iš pagrindinių sveikos gyvensenos bruožų, kuriuos gali kontroliuoti kiekvienas asmuo, yra sveika reguliari mityba bei fizinis aktyvumas.

10.2. Nesaikingos mitybos ir nepakankamo fizinio aktyvumo pasekmės – antsvoris ir nutukimas, didėjanti širdies ir kraujagyslių ligų, cukrinio diabeto, navikinių susirgimų vystymasis, kitų sveikatos sutrikimų rizika.

10.3. Mitybos įpročiai formuojasi vaikystėje, paauglystėje. Vaikų maitinimą švietimo įstaigose reglamentuoja higienos normos, tačiau tyrimais įrodyta, jog vaikų mitybos įpročiai formuojasi sekant tėvų pavyzdžiu, todėl svarbus yra tiek mokinių maitinimo organizavimas švietimo įstaigose, tiek tinkami suaugusiųjų mitybos įpročiai.

10.4. Lietuvos gyventojų maisto racione stebimas riebalų perteklius, nepakankamas daržovių, vaisių, uogų suvartojimas. Bet to, nustatytos ir kitos mitybos klaidos: maitinimosi režimo nebuvimas, persivalgymas, pusgaminių vartojimas, per mažas suvartojamų skysčių kiekis.

10.5. Pakruojo rajono savivaldybėje yra aktyviai vykdoma viena iš fizinio aktyvumo rūšių – sportinė veikla. Pakruojuje veikia savivaldybės įstaiga – Pakruojo rajono sporto centras. Jame sudarytos sąlygos rajono gyventojams praktikuoti kūno kultūrą ir sportą. Sporto centras rengia sportininkus sportinėms varžyboms, organizuoja sporto varžybas ir kitus kūno kultūros bei sporto renginius. Rūpinasi vaikų, jaunimo, dirbančių bei pagyvenusių žmonių, taip pat žmonių su negalia ir kitų rajono gyventojų kūno kultūra ir sportu, koordinuoja ir remia rajone įregistruotų sporto klubų bei kitų sportinių organizacijų sportininkus, atstovaujančius rajonui apskrityje, šalies, tarptautinėse varžybose ir kituose sporto renginiuose. Sporto klubų rajone yra 15. Aktyviausi iš jų: klubas „Vėjas“, įkurtas 1996 m. gruodžio 10 d., vadovas Albertas Survila; klubas „Jėga“, įkurtas 2003 m. gegužės 6 d., vadovas Algirdas Navickas; klubas „Cunami“, įkurtas 1997 m. balandžio 30 d., vadovas Valdemaras Kozlovas. Svarbiausi sporto įrenginiai: BMX trasa įrengta 1993 m., sporto salė su pagalbinėmis patalpomis įsigyta 1993 m., stadionas – 1988 m. Automobilių sportas rajone pagyvėjo 1981 m. ant Petrašiūnų kalno įrengus autokroso trasą.

Tačiau būtina aktyvinti ir kasdieninį fizinį aktyvumą, skatinti rajono gyventojus sportuoti laisvalaikiu.

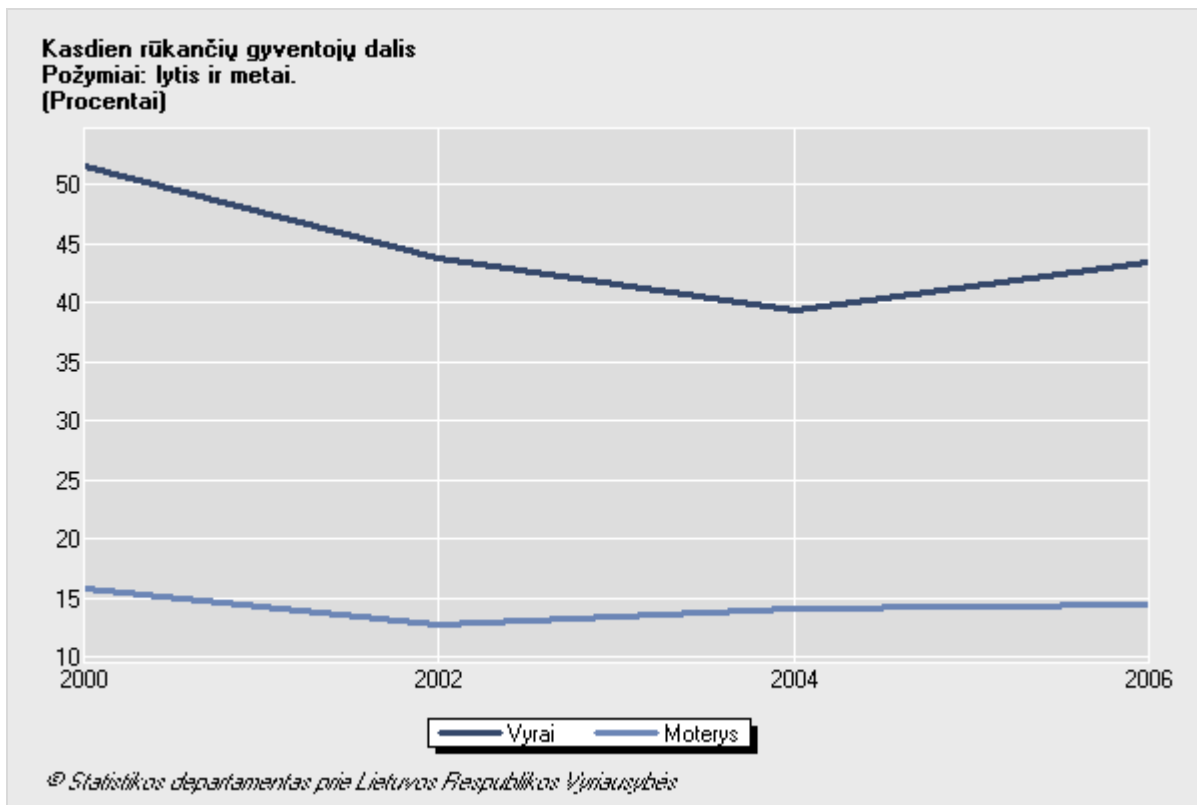
10.6. Išsamūs Pakruojo rajono savivaldybės gyventojų mitybos įpročiai ir fizinio aktyvumo lygis nėra žinomi. Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2009–2011 metų programoje suaugusių žmonių gyvenamosios ir sveikatos tyrimą numatyta atlikti 2011 metais.

10.7. Pakruojo rajono savivaldybėje sveikos gyvenamosios principų propagavimas remiamas įgyvendinant Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiąją programą.

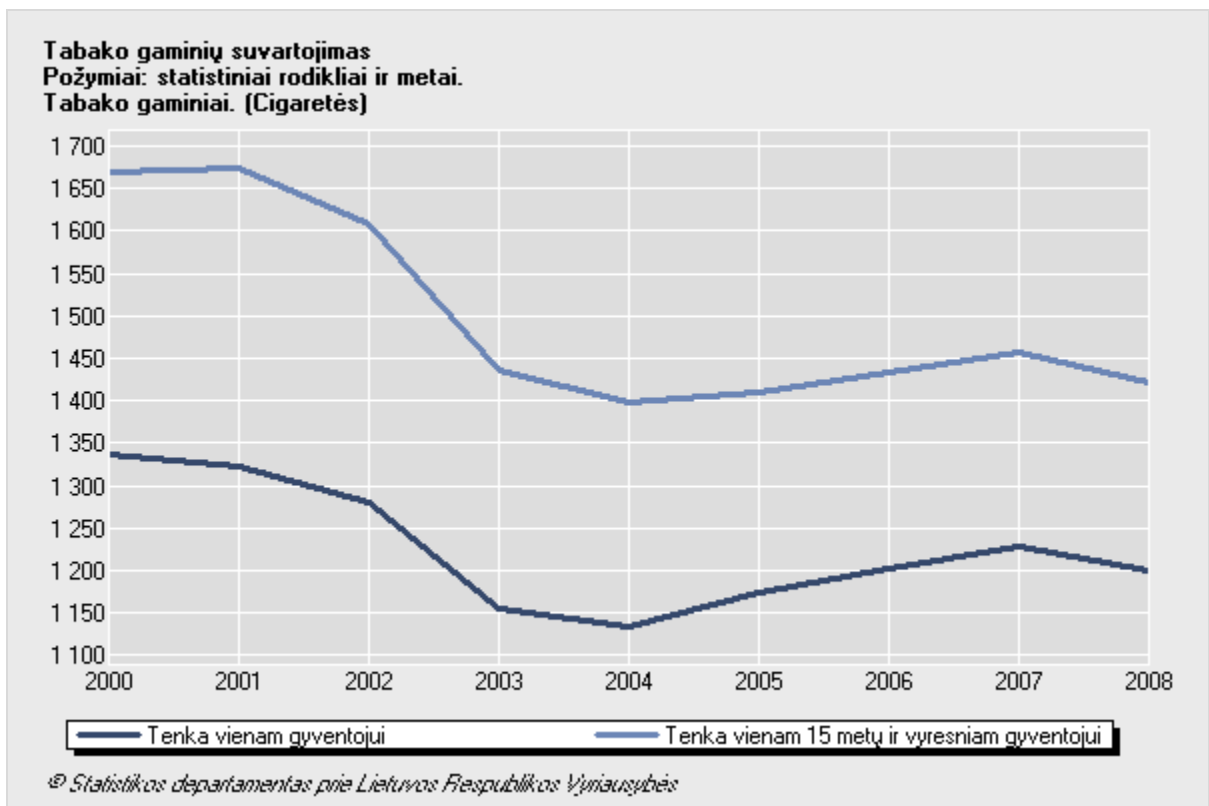
11. Rūkymo paplitimas.

11.1. Rūkymas yra pripažintas vienu iš svarbiausių susirgimų ir mirčių riziką sukeliančių veiksnių. Rūkymas yra 30 proc. visų vėžinių susirgimų priežastis, jis lemia 90 proc. plaučių vėžio bei 25 proc. širdies ir kraujagyslių susirgimų. Metimas rūkyti yra veiksmingiausias būdas sumažinti sergamumą rūkymo sukeltomis ligomis ir mirtingumą nuo jų.

11.2. Nuo 2000 m. iki 2004 m. Lietuvoje rūkančių vyrų skaičius pastebimai mažėjo. Vėliau rūkančių vyrų skaičius pradėjo augti (11 pav.).

11 pav. Kasdien rūkančių gyventojų dalis

12 pav. Tabako gaminių suvartojimas Lietuvoje

11.3. Pakruojos rajono savivaldybėje aktyvi rūkymo prevencinė veikla vykdoma švietimo įstaigose. Švietėjišką veiklą vykdo visuomenės sveikatos specialistai, švietimo įstaigų darbuotojai, nevyriausybinėse organizacijose nariai. Net 80–90 proc. visų suaugusiųjų bent kartą per metus apsilanko pirminės sveikatos priežiūros įstaigose, todėl šioje grandyje didžioji dalis gali būti paskatinti mesti rūkyti arba gauti profesionalią pagalbą metant rūkyti.

12. Alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimas.

12.1. Alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimas ne tik turi neigiamą poveikį sveikatai, tai ir dažniausia prievartos, savižudybių ir kitokio destruktivaus elgesio bei nelaimingų atsitikimų priežastis.

12.2. Lietuvoje alkoholio suvartojimas pastaraisiais dešimtmečiais nuolat augo ir pasiekė grėsmingą ribą: 1999 metais vienam Lietuvos gyventojui tenkantis absoliutus alkoholio kiekis buvo 9,5 litro, 2007 – 14,3 litro. 2008 m. pirmą kartą per pastarąjį dešimtmetį vienam gyventojui tenkančio alkoholio kiekis sumažėjo 9,4 proc. ir pasiekė 13,2 litro ribą. Tačiau ir šis suvartojamo absoliutaus alkoholio kiekis yra vienas didžiausių tarp ES šalių.

12.3. Pakruojos rajono savivaldybėje ligotumo alkoholizmu lygis kur kas aukštesnis už Lietuvos vidurkį (13 lentelė).

Visų registruotų alkoholizmo ligos atvejų skaičius 100 000 gyventojų 13 lentelė

Metai	Pakruojo rajonas	Lietuva	Šiaulių apskritis
2004	83,28	76,61	70,91
2005	119,32	95,33	57,96
2006	156,59	89,39	67,54
2007	169,94	101,23	66,23

(Šaltinis. Lietuvos sveikatos informacijos centras)

12.4. Alkoholio, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo statistiniai duomenys turėtų būti vertinami tik kaip tendencijas atspindinti informacija. Asmenys dažnai nesikreipia į gydytojus dėl įvairių psichikos sutrikimų, ypač sergantys priklausomybės ligomis. Manoma, kad tikslūs sergamumo rodikliai būtų gauti turimus duomenis padauginus dešimt kartų.

Ligotumas priklausomybės ligomis 100 000 gyventojų 14 lentelė

Metai	Pakruojo rajonas	Lietuva	Šiaulių apskritis
2004	1495,97	2004,28	1383,21
2005	1582,26	2018,67	1389,02
2006	1685,61	2037,03	1403,96
2007	1797,17	2060,54	1423,65

(Šaltinis. Lietuvos sveikatos informacijos centras)

12.5. Kasmet naujai registruojamų priklausomybės ligų skaičius Pakruojo rajono savivaldybėje, statistiniais duomenimis, yra mažesnis už Lietuvos vidurkį, tačiau didesnis už Šiaulių apskrities vidurkį. Palyginti su ankstesniais metais, Pakruojo rajono savivaldybėje priklausomybės ligomis sergančiųjų skaičius didėja (14 pav.).

12.6. Pakruojo rajono savivaldybėje švietėjišką alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimo prevenciją vykdo visuomenės sveikatos specialistai, švietimo įstaigų darbuotojai, nevalstybinių organizacijų nariai, asmens sveikatos priežiūros specialistai.

12.7. Pakruojo rajono savivaldybėje sudaryta Pakruojo rajono savivaldybės Narkotikų kontrolės komisija, Savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos lėšomis skatinami mokyklų, nevyriausybinių organizacijų, Pakruojo rajono savivaldybės įstaigų projektai, skirti tabako, alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimo prevencijai.

13. Gyventojų demografiniai, sergamumo ir mirtingumo rodikliai

13.1. Gyventojų sveikatos būklę atspindi sergamumo ir mirtingumo rodikliai, o vienas iš svarbiausių demografinių rodiklių – natūrali gyventojų kaita. Pakruojo rajono savivaldybėje natūralios gyventojų kaitos rodikliai kur kas žemesni nei Lietuvos ir Šiaulių apskrities, jau daug metų jie yra neigiami ir nuolat blogėja (15 lentelė). Šie duomenys rodo gimstamumo mažėjimą ir bendrą savivaldybės gyventojų senėjimą.

Natūrali gyventojų kaita

15

lentelė

	2004 m.		2005 m.		2006 m.		2007 m.	
	Absoliutus sk.	1000-čiui gyv.	Absoliutus sk.	1000-čiui gyv.	Absoliutus sk.	1000-čiui gyv.	Absoliutus sk.	1000-čiui gyv.
Lietuvos Respublika	-10921	-3,2	-13258	-3,9	-13548	-4,0	-13278	-3,9
Šiaulių apskritis	-1259	-3,5	-1688	-4,7	-1863	-5,3	-1670	-4,8
Pakruojo rajono sav.	-182	-6,3	-161	-5,6	-205	-7,3	-214	-7,7

(Šaltinis. Statistikos departamentas)

Kasmet blogėjantys demografiniai rodikliai: Pakruojo rajono nuolatiniai gyventojai

16

lentelė

Metai	Iš viso	Gimstamumas (1000 gyventojų)	Mirtingumas (1000 gyventojų)	Natūralus prieaugis
1997	30941	10,5	13,9	-3,4
1998	30837	11,1	13,9	-2,8
1999	30750	11,6	13,3	-1,7
2000	30700	11,0	12,2	-1,2
2001	29422	9,7	15,0	-5,3
2002	29247	9,6	14,4	-4,8
2003	29069	9,8	14,1	-4,3
2004	28818	8,9	15,2	-6,3
2005	28495	9,6	15,2	-5,6
2006	28098	8,8	16,1	-7,3
2007	27657	9,1	16,8	-7,7
2008	27220	9,1	15,8	-6,7

13.2. Pakruojo rajono savivaldybės gyventojų sergamumo analizė rodo, kad sergamumas kraujo apytakos sistemos ligomis yra didžiausias, palyginti su kitomis ligomis. Kraujotakos sistemos ligos yra pagrindinė rajono gyventojų mirties priežastis. Antrąją vietą užima onkologinės ligos, trečiąją – išorinės mirties priežastys. Ši situacija pasižymi augimo tendencija (17 lentelė).

17 lentelė

Metai	Mirusiųjų skaičius		Mirties priežastys (100 000 gyventojų)			
	Absoliučiais skaičiais	100 000 gyventojų	Infekcinės ligos	Piktybiniai navikai	Kraujo apytakos sistemos ligos	Išorinės mirties priežastys
1997	431	1393	9,7	187,5	882,3	119,6
1998	430	1354,4	13	259,4	817,2	136,2
1999	410	1333,3	13	273,2	777,2	152,8
2000	376	1224,8	6,5	261,3	833,4	143,0
2001	440	1495,5	10,2	220,9	910,9	183,5
2002	421	1439,5	23,9	201,7	888,9	143,6
2003	411	1413,9	10,3	213,3	897,9	144,5
2004	439	1523,4	13,9	277,6	846,7	183,9
2005	434	1523,1	24,6	249,2	877,3	175,5
2006	452	1608,7	10,7	238,4	992,9	138,8
2007	466	1684,9	14,5	253,1	1019,6	155,5

Per metus naujai išaiškintų piktybinių navikų ligų atvejų skaičius 100 000 gyventojų 18 lentelė

	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
	100 000-čių gyv.	100 000-čių gyv.	100 000-čių gyv.	100 000-čių gyv.
Lietuvos Respublika	464,11	472,25	471,94	482,73
Šiaulių apskritis	461,07	451,40	457,56	468,17
Pakruojo rajono sav.	412,94	421,13	330,98	202,48

(Šaltinis. Lietuvos sveikatos informacijos centras)

13.3. Mirties priežasčių struktūroje mirtys nuo piktybinių navikų Pakruojo rajono savivaldybėje užima antrą vietą. Pastaraisiais metais pastebima mirtingumo nuo jų didėjimo tendencija (žr. 17 lentelę).

13.4. Viena iš aktualiausių gyventojų sveikatos problemų – kraujotakos sistemos ligos, kurios Lietuvoje sudaro daugiau negu pusę visų mirties priežasčių, apie vieną trečdalį neįgalumo, 15–20 proc. apsilankymų sveikatos priežiūros įstaigose ir 20 proc. visų gydytų stacionaruose ligonių.

13.5. Pakruojo rajono savivaldybės gyventojų mirtingumo nuo kraujotakos ligų duomenys kur kas aukštesni už šalies vidurkį ir, kaip ir visoje Lietuvoje, kraujotakos sistemos ligos čia išlieka dažniausia mirčių priežastimi (žr. 19 lentelę).

Mirusių nuo kraujo apytakos sistemos ligų skaičius 100 000 gyventojų 19 lentelė

	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
	100 000-čių gyv.	100 000-čių gyv.	100 000-čių gyv.	100 000-čių gyv.
Lietuvos Respublika	655,81	697,74	716,57	720,08
Šiaulių apskritis	680,71	745,64	788,49	751,86
Pakruojo rajono sav.	846,66	877,32	992,95	1019,63

(Šaltinis. Lietuvos sveikatos informacijos centras)

13.6. Nuo 2005 m. Lietuvoje vykdoma valstybinė asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programa. Pakruojo rajono savivaldybėje širdies ir kraujagyslių ligų atrankos ir prevencijos priemonių programos intensyvumas nuolat auga.

13.7. Nuo 2003 m. įgyvendinama valstybinė vėžio profilaktikos ir kontrolės programa, skirta gimdos kaklelio, krūties (moterims) ir priešinės liaukos (vyrams) piktybinių susirgimų pirminei ir antrinei profilaktikai. Jų tikslas – anksti diagnozuoti ir gydyti vėžinius susirgimus, mažinti mirčių nuo onkologinių susirgimų skaičių. Pakruojo rajono savivaldybėje šios programos yra vykdomos.

13.8. Iš lėtinių, neinfekcinių ligų labiausiai paplitusios kvėpavimo sistemos ligos. Pakruojo rajono savivaldybės gyventojų bendras sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis 1000 gyventojų nuo 2005 m., palyginti su Lietuvos Respublikos ar Šiaulių apskrities duomenimis, kur kas mažesnis (20 lentelė).

Bendras sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis 1000 gyventojų 20 lentelė

	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.
	1 000-čiui gyv.	1000-čiui gyv.	1 000-čiui gyv.	1 000-čiui gyv.
Lietuvos Respublika	440,97	411,68	434,75	381,26
Šiaulių apskritis	388,71	364,65	389,44	345,21
Pakruojo rajono sav.	272,11	287,45	328,48	245,19

(Šaltinis. Lietuvos sveikatos informacijos centras)

13.9. Pakruojo rajono savivaldybėje, kaip Lietuvoje ir visame pasaulyje, sparčiai auga sergančiųjų 2 tipo cukriniu diabetu skaičius. Epidemiologiniais tyrimais įrodyta, kad dabar Lietuvoje 2

tipo cukriniu diabetu serga 5 proc. 35–65 metų amžiaus gyventojų. Tai dvigubai daugiau nei prieš 20 metų. Sveika mityba, fizinis aktyvumas bei anksti nustatyta diagnozė yra pagrindinės cukrinio diabeto ir jo komplikacijų profilaktikos priemonės, kurias būtina įgyvendinti.

Sergamumas cukriniu diabetu 1000 gyventojų 21 lentelė

	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.
	1 000-čiui gyv.	1000-čiui gyv.	1 000-čiui gyv.	1 000-čiui gyv.
Lietuvos Respublika	2,09	2,18	2,45	2,86
Šiaulių apskritis	1,93	1,85	2,09	2,38
Pakruojo rajono sav.	2,04	1,96	1,12	1,80

(Šaltinis. Lietuvos sveikatos informacijos centras)

13.10. Psichikos sveikata yra neatskiriama bendrosios individo ir visuomenės sveikatos dalis. Nėra ir negali būti sveikatos be psichikos sveikatos – teigiama Lietuvos psichikos strategijoje.

13.11. Pastaraisiais metais Pakruojo rajono savivaldybėje yra stebimas ypač didėjantis sergamumas psichikos ligomis. 2006–2007 m. šis rodiklis jau buvo šiek tiek didesnis už Lietuvos vidurkį (žr. 22 pav.).

Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais 1000 gyventojų 22 lentelė

	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.
	1 000-čiui gyv.	1000-čiui gyv.	1 000-čiui gyv.	1 000-čiui gyv.
Lietuvos Respublika	255,42	251,67	250,15	259,02
Šiaulių apskritis	179,17	180,10	158,05	149,00
Pakruojo rajono sav.	245,64	259,78	263,97	213,08

(Šaltinis. Lietuvos sveikatos informacijos centras)

13.12. Sergamumo ir mirtingumo nuo kitų lėtinių neinfekcinių ligų rodikliai Pakruojo rajono savivaldybėje yra žemesni už piktybinių navikų, širdies ir kraujagyslių ligų, kvėpavimo sistemos ligų, cukrinio diabeto ir psichikos ligų.

14. Sergamumas užkrečiamomis ligomis, šių ligų priežiūra ir kontrolė.

14.1. Kasmet sergamumas užkrečiamomis ligomis sudaro vidutiniškai 20 proc. bendrojo Lietuvos gyventojų sergamumo. Manoma, kad tikrasis sergančiųjų skaičius kelis kartus didesnis, nes dalis sergančiųjų, kurių ligos eiga nėra sunki, gydosi patys ir į medikus nesikreipia.

14.2. Pateikiame Pakruojo rajono savivaldybėje užregistruotų susirgimų salmonelioze, Laimo liga, erkiniu encefalitu, virusiniu hepatitu skaičių (žr. 23 lentelę).

23 lentelė

	Salmoneliozė	Laimo liga	Erkinis encefalitas	Virusinis hepatitis
2005 metai	5	2	3	3
2006 metai	14	21	9	3
2007 metai	32	6	5	0
2008 metai	12	11	3	2

(Šaltinis. Užkečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės centras)

14.3. Vakcinacija – būtina asmens sveikatos priežiūros sudedamoji dalis, leidžianti vaikus bei suaugusius apsaugoti nuo kai kurių infekcinių ligų, jų komplikacijų, mirčių.

14.4 Gyventojų sergamumas tuberkulioze Pakruojo rajone yra didžiausias, palyginti su kitais rajonais (24, 25 lentelės).

Asmenų, sergančių tuberkulioze (A15-A19), skaičius 1000 gyv.

24 lentelė

Metai	Pakruojo r.	Panevėžio r.	Radviliškio r.	Šiaulių apskritis	Lietuva
2001	8,67	1,77	1,92	3,99	3,25
2002	6,7	2,38	1,91	3,75	2,88
2003	7,5	3,33	1,59	2,71	3,23
2004	7,32	3,38	1,9	3,1	2,52
2005	5,51	3,42	1,76	2,75	2,33
2006	6,19	3,05	1,94	2,5	2,22
2007	6,69	2,92	2,28	2,27	2,03
2008	5,99	2,49	2,7	2,17	1,85

(Šaltinis. Lietuvos sveikatos informacijos centras)

Bendras sergamumas tuberkulioze 1000 gyv.

25 lentelė

Metai	Pakruojo r.	Šiaulių apskr.	Lietuva
2005	5,58	2,5	2,16
2006	6,16	2,27	2,05
2007	6,8	1,91	1,88
2008	6,39	1,97	1,71

15. Traumos ir kiti nelaimingi atsitikimai.

15.1. Traumatizmas – ne tik sveikatos sutrikimas, bet ir sudėtinga socialinė, ekonominė bei demografinė problema, nes dėl nelaimingų atsitikimų dažniausia miršta jauni, darbingo amžiaus žmonės.

15.2. Pakruojo rajono savivaldybėje gyventojų patirtų traumų skaičius yra mažesnis už Lietuvos, bet artimas Šiaulių apskrities vidurkiui. Pastaraisiais metais šis rodiklis kito nežymiai.

Traumų, apsinuodijimų ir kt. išorinių priežasčių padarinių skaičius 1000 gyventojų 26 lentelė

	2005 m. 1 000-čiui gyv.	2006 m. 1000-čiui gyv.	2007 m. 1 000-čiui gyv.	2008 m. 1 000-čiui gyv.
Lietuvos Respublika	101,1	96,97	95,44	93,88
Šiaulių apskritis	83,59	82,30	80,50	77,77
Pakruojo rajono sav.	82,05	85,16	83,92	74,91

(Šaltinis. Lietuvos sveikatos informacijos centras)

15.3. Pakruojo rajono savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, traumos ir kiti nelaimingi atsitikimai yra trečioje vietoje mirties priežasčių struktūroje.

Mirusiųjų dėl išorinių priežasčių skaičius 100 000 gyventojų 27 lentelė

	2004 m. 100 000-čių gyv.	2005 m. 100 000-čių gyv.	2006 m. 100 000-čių gyv.	2007 m. 100 000-čių gyv.
Lietuvos Respublika	147,66	162,52	157,21	155,41
Šiaulių apskritis	145,14	148,79	143,51	146,39
Pakruojo rajono sav.	183,91	175,46	138,80	155,48

(Šaltinis. Lietuvos sveikatos informacijos centras)

15.4. Mirtingumui mažinti nuo traumų ir apsinuodijimų labai svarbus laikas, per kurį suteikta skubi medicinos pagalba: laikas nuo iškvietimo užregistravimo iki pirmosios medicinos pagalbos teikimo pradžios GMP darbuotojams atvykus pas pacientą.

16. Sveikatai palanki aplinka.

16.1. Mokslinių tyrimų duomenimis, aplinkos sąlygų pagerinimas turi didesnės įtakos ligų ir mirčių prevencijai negu gydymo ir diagnostikos pažanga. Pastaraisiais dešimtmečiais gyvenamoji aplinka kinta labai sparčiai. Dėl aplinkos taršos daugėja kvėpavimo takų bei kraujotakos sistemos ligų, alergijų, navikinių susirgimų.

16.2. Pakruojo rajono savivaldybėje prie centralizuotos vandens tiekimo sistemos prisijungę apie 80 proc. namų ūkių. Toks centralizuotai tiekiamo vandens vartotojų kiekis sudaro sąlygas tinkamai sekti geriamojo vandens kokybę. Savivaldybės kaimiškose vietovėse pagrindiniai geriamojo vandens šaltiniai yra šachtiniai šuliniai. Šachtiniam šulinių vandeniui būdingas didelis nitratų kiekis,

kietumas, mikrobiologinis užterštumas. Priemiesčiuose būdingas užterštumas sunkiaisiais metalais. Už šachtinių šulinių kokybę atsakingas pats įrenginio turėtojas. Taip pat jis moka už vandens kokybės tyrimus. Dėl šios priežasties dažnai vandens kokybė lieka neištirta.

16.3. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. 250 „Dėl apsinuodijimų nitritais ir nitratais diagnostikos ir profilaktikos“ nemokamai šachtinių šulinių vandens kokybė tiriama nėščiosioms ar auginantiems kūdikių iki 6 mėnesių amžiaus, kai maistui naudojamas šulinio vanduo.

16.4. Pakruojo rajono savivaldybėje kasmet tiriama penkių paplūdimių maudyklų vandens kokybė: Petrašiūnų karjero, Žeimelio tvenkinio, Paežerių tvenkinio, Skalyno karjero, „Varlynėlio“ tvenkinio.

16.5. Šiaulių apskrityje yra įdiegta regioninė atliekų tvarkymo sistema. Šios sistemos esmė ta, kad visos gyventojų namuose bei ūkyje susikaupiančios atliekos turi būti rūšiuojamos ir išvežamos į pagrindinį regiono buitinių atliekų sąvartyną. Tokios sistemos įdiegimas galėtų iš esmės pagerinti atliekų tvarkymo būklę Pakruojo rajono savivaldybėje, kontroliuoti nelegalius sąvartynus. Pakruojo rajono savivaldybėje plečiamas aikštelių, kuriose surenkamos mišrios komunalinės atliekos ir antrinės žaliavos, skaičius, statomi nauji konteineriai antrinėms žaliavoms rinkti.

V. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ

17. Stiprybės

17.1. Organizuojama Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūra pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės prioritetus.

17.2. Įgyvendinama valstybės visuomenės sveikatos plėtros savivaldybėse 2007–2010 metų programa. Įsteigtas Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, atsakingas už visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimą savivaldybės gyventojams.

17.3. Parengta ir pradedama įgyvendinti Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2009–2011 metų programa.

17.4. Patvirtinta ir įgyvendinama Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo programa.

18. Silpnybės

18.1. Nepakanka poįstatyminių teisės aktų, reglamentuojančių visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybėse, sveikos gyvensenos ugdymą, sveikos aplinkos kūrimą.

18.2. Visuomenės sveikatos priežiūra Pakruojo rajono savivaldybėje nėra prioritetinga veiklos sritis.

18.3. Nepakankamas visuomenės sveikatos priežiūros (stiprinimo, stebėsenos, poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ir pan.) programų finansavimas.

18.4. Dėl žmogiškųjų ir finansinių išteklių trūkumo Pakruojo rajono savivaldybė vykdo ne visas teisės aktuose numatytas visuomenės sveikatos funkcijas.

18.5. Nepakankamas bendruomenės dalyvavimas sprendžiant visuomenės sveikatos stiprinimo klausimus bei įgyvendinant sveikatinimo priemones.

19. Galimybės

19.1. Pakruojo rajono savivaldybėje gerai organizuojama visuomenės sveikatos priežiūros veikla. Aiškios visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos ir jų vykdytojai.

19.2. Aktyvus valstybės tarnybų, kitų sektorių dalyvavimas visuomenės sveikatos priežiūros veikloje.

19.3. Augantis sveikatos priežiūros, kaip vienos svarbiausių visuomenės vertybių, reikšmės suvokimas.

19.4. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistų kvalifikacijos tobulinimo ir profesinio tobulėjimo visuomenės sveikatos priežiūros klausimais plėtra. Kitų, už visuomenės sveikatos priežiūrą atsakingų asmenų žinių gilinimas visuomenės sveikatos priežiūros srityje.

19.5. Naujų informacinių priemonių naudojimas visuomenei informuoti apie sveiką gyvenseną ir sveikatos stiprinimą.

20. Grėsmės

20.1. Nepakankamas politikų ir visuomenės požiūris į visuomenės sveikatos priežiūrą.

20.2. Nepakankamas kitų sektorių indėlis į visuomenės sveikatos priežiūrą.

20.3. Nepakankamas Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro bei kitų visuomenės sveikatos priežiūroje dalyvaujančių įstaigų finansavimas.

20.4. Didėjantis vaikų ir suaugusiųjų sergamumas, plintančios priklausomybės ligos.

20.5. Nepakankama informacijos sklaida apie sveikatos priežiūrą, ją veikiančius veiksnius bei pokyčius.

VI. VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PRIORITETAI

21. Atsižvelgiant į visuomenės sveikatos priežiūros Pakruojo rajono savivaldybėje situaciją, savivaldybės gyventojų sveikatos rodiklius ir šiuo metu vykdomas valstybines profilaktikos programas, prioritetas suteikiamas penkioms veiklos sritims:

21.1. visuomenės sveikatos svarbos įtvirtinimas savivaldybės politikoje, telkiant visus sektorius Strategijai įgyvendinti;

21.2. vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūra;

21.3. gyventojų sveikatos stiprinimas;

21.4. alkoholio ir narkotinių medžiagų paplitimo ir vartojimo mažinimas;

21.5. sergamumo lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis mažinimas.

VII. VERTINIMO KRITERIJAI

22. Strategijos vertinimo kriterijai:

22.1. visuomenės sveikatos priežiūros veiklos rodikliai;

22.2. parengtos ir vykdytos visuomenės sveikatos programos ir projektai, jų skaičius, tikslinės grupės;

22.3. stabilus visuomenės sveikatos priežiūros finansavimas.

VIII . FINANSAVIMO ŠALTINIAI

23. Strategijos priemonių įgyvendinimo finansavimo šaltiniai: Lietuvos Respublikos biudžetas, Pakruojo rajono savivaldybės biudžeto, Privalomojo sveikatos draudimo fondo, Savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo ir aplinkos apsaugos specialiųjų programų lėšos.

24. Taip pat gali būti naudojamos tikslinės paskirties lėšos, ES struktūrinių fondų lėšos, kitų fondų, organizacijų, kitų juridinių ir fizinių asmenų dovanotos ar kitu teisėtu būdu įgytos lėšos.

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25. Strategijos įgyvendinimo priemonių planas pateikiamas priede (žr. 1 priedą).

26. Strategijos priemonių įgyvendinimas yra tęstinis ir kintantis procesas. Strategijos įgyvendinimo priemonės gali būti koreguojamos.

Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros 2009–2013 metų strategijos įgyvendinimo priemonių planas

Veikla	Priemonių planas	Vykdymo terminai	Vykdytojai
1. Visuomenės sveikatos svarbos įtvirtinimas savivaldybės politikoje ir visuomenėje telkiant visus sektorius Strategijai įgyvendinti	1.1. Įtvirtinti savivaldybės politikoje visuomenės sveikatos svarbą, užtikrinti Lietuvos Respublikos teisės aktų, valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros politikos vykdymą savivaldybėje	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės taryba – Pakruojo rajono savivaldybės administracija
	1.2. Inicijuoti visuomenės sveikatos priežiūros veiklą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus		
	1.3. Plėsti valstybės, savivaldybės ir kitų institucijų bendradarbiavimą visuomenės sveikatos veikloje, telkti kitus sektorius dėl visuomenės sveikatos problemų sprendimo	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija
	1.4. Tobulinti visuomenės sveikatos specialistų ir kitų visuomenės sveikatos priežiūros dalyvių kvalifikaciją	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	1.5. Naudojant visas esamas informacines priemones informuoti apie visuomenės sveikatos priežiūrą valdymo ir vykdomąją valdžią ir visuomenę	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras – Nevalstybinės organizacijos – Kitos institucijos, įstaigos ir organizacijos
	1.6. Bendradarbiauti su kitomis savivaldybėmis ir savivaldybių visuomenės sveikatos biurais sprendžiant visuomenės sveikatos priežiūros problemas	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	1.7. Populiarinti sveiką gyvenimo būdą organizuojant sveikatinimo renginius savivaldybėje, įtraukiant bendruomenę bei visus sektorius, dalyvaujančius visuomenės sveikatos priežiūros veikloje	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras – Nevalstybinės organizacijos

Veikla	Priemonių planas	Vykdymo terminai	Vykdytojai
	1.8. Įgyvendinti Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2009–2011 metų programą	2009–2011	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	1.9. Parengti Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2012–2014 m. programą	2011	
	1.10. Teikti kokybiškas privalomojo sveikatos mokymo paslaugas	2010–2013	
	1.11. Siekti Europos Sąjungos 2007–2013 metų finansinės paramos visuomenės sveikatos priežiūrai	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija
2. Vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūra	2.1. Vykdyti vaikų sveikatos priežiūrą mokyklose, organizuoti ir koordinuoti visuomenės specialistų ir bendruomenės slaugytojų, vykdančių sveikatos priežiūrą švietimo įstaigose, veiklą	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės švietimo įstaigos – Pakruojo savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	2.2. Siekti, kad kuo daugiau savivaldybės švietimo įstaigų būtų pripažintos sveikatą stiprinančiomis		
	2.3. Organizuoti savivaldybės administracijos darbuotojams, mokytojams ir kitiems su vaikais bei mokiniais dirbantiems specialistams kvalifikacijos tobulinimo seminarus vaikų sveikatos stiprinimo klausimais	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija - Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras - Pakruojo rajono savivaldybės Švietimo skyrius
	2.4. Rinkti, sisteminti ir vertinti ikimokyklinės įstaigas ir mokyklas lankančių vaikų ir mokinių sveikatos rodiklius remiantis sveikatos patikrinimų duomenimis, teikti rekomendacijas savivaldybės ir švietimo įstaigų administracijoms	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

Veikla	Priemonių planas	Vykdymo terminai	Vykdytojai
	2.5. Vykdyti vaikų ir jaunimo sveikatos ugdymą, formuoti tinkamą vaikų požiūrį į sveiką gyvenimą, sveikatos išsaugojimą ir stiprinimą	2009–2013	– Pakruojis rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras – Pakruojis rajono savivaldybės švietimo įstaigos – Nevalstybinės organizacijos
	2.6. Vykdyti rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo veiklą		
	2.7. Kurti ir užtikrinti vaikų ir jaunimo saugią sveikatai aplinką švietimo įstaigose (gerinti patalpų apšvietimą, atnaujinti mokyklinį inventorių ir pan.)	2009–2013	– Pakruojis rajono savivaldybės administracija – Pakruojis savivaldybės švietimo įstaigos
	2.8. Gerinti kūno kultūros užsiėmimų kokybę Pakruojis rajono savivaldybės švietimo įstaigose		
	2.09. Vykdyti sveikos mitybos rekomendacijas atitinkantį maitinimo organizavimą švietimo įstaigose		
	2.10. Vykdyti maitinimo organizavimo Pakruojis rajono savivaldybės švietimo įstaigose priežiūrą	2009–2013	– Pakruojis rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	2.11. Propaguoti ir vykdyti vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programą	2009–2013	– Pakruojis rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras – Pakruojis rajono savivaldybės asmens sveikatos priežiūros įstaiga
Veikla	Priemonių planas	Vykdymo terminai	Vykdymo tojai

3. Gyventojų sveikatos stiprinimas	3.1. Parengti Pakruojo rajono savivaldybės sveikatos palaikymo ir stiprinimo programą	2010	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija
	3.2. Gerinti savivaldybės gyventojų mitybos įpročius: teikti informaciją apie sveiką mitybą, ugdyti sveikos mitybos įpročius	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras – Nevalstybinės organizacijos
	3.3. Didinti gyventojų fizinio aktyvumo lygį: vykdyti kasdienio fizinio aktyvumo naudos sveikatai sklaidą, gerinti sąlygas gyventojams naudotis savivaldybėje esančiais sportui skirtais materialiniais ištekliais (sporto salės, sporto klubai)		
	3.4. Propaguoti sveikos gyvensenos principus, siekiant, kad sveikas gyvenimo būdas taptų savivaldybės gyventojų prioritetine bendrosios kultūros dalimi	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras – Nevalstybinės organizacijos
	3.5. Stebėti, analizuoti ir vertinti gyventojų mitybos įpročių bei fizinio aktyvumo pokyčius	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
4. Rūkymo paplitimo mažinimas	4.1. Parengti Pakruojo rajono savivaldybės tabako kontrolės programą	2009–2010	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija
	4.2. Vykdyti rūkymo prevenciją sveikatinimo priemonėmis (paskaitos, renginiai, kt. priemonės)	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras – Pakruojo rajono savivaldybės švietimo įstaigos – Pakruojo rajono savivaldybės asmens sveikatos priežiūros įstaigos – Nevalstybinės organizacijos
Veikla	Priemonių planas	Vykdymo terminai	Vykdytojai
	4.3. Teikti kvalifikuotą pagalbą metantiems rūkyti	2009–2013	– Pakruojo rajono PSPC Psichikos sveikatos centras

	4.4. Stebėti, analizuoti ir vertinti rūkymo paplitimą tarp Pakruojo rajono savivaldybės gyventojų	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
5. Alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimo paplitimo mažinimas	5.1. Parengti Pakruojo rajono savivaldybės alkoholio kontrolės programą	2009–2010	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija
	5.2. Vykdyti alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimo prevenciją, ypatingą dėmesį skiriant vaikams ir jaunimui	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras – Pakruojo rajono savivaldybės švietimo įstaigos – Pakruojo rajono PSPC Psichikos sveikatos centras – Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Pakruojo rajono policijos komisariatas – Nevyriausybinės organizacijos
	5.3. Stebėti, analizuoti ir vertinti alkoholio vartojimo paplitimą tarp Pakruojo rajono savivaldybės gyventojų	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras – Pakruojo rajono PSPC Psichikos sveikatos centras
6. Sergamumo lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis mažinimas	6.1. Parengti Pakruojo rajono savivaldybės neinfekcinių ligų profilaktikos ir kontrolės programą	2010	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija
Veikla	Priemonių planas	Vykdymo terminai	Vykdytojai
	6.2. Vykdyti informacijos apie lėtinių neinfekcinių ligų profilaktiką, savivaldybėje įgyvendinamas valstybines profilaktikos programas sklaidą	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros įstaiga – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

	6.3. Vykdyti Valstybinę vėžinių susirgimų profilaktikos programą	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigos
	6.4. Vykdyti Valstybinę širdies ir kraujagyslių ligų profilaktikos programą		
	6.5. Analizuoti profilaktinių patikrinimų ir sergamumo vėžiniais susirgimais bei širdies ir kraujagyslių ligomis situaciją	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	6.6. Vykdyti visuomenės psichikos sveikatos stiprinimo ir psichikos sutrikimų prevenciją	2009–2013	– Pakruojo rajono PSP Psichikos sveikatos centras – Pakruojo rajono savivaldybės švietimo įstaigos – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	6.7. Keisti visuomenės nuostatas apie žmones, turinčius psichikos negalią	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigos
	6.8. Rinkti duomenis ir analizuoti psichikos ligų, savižudybių situaciją Pakruojo rajono savivaldybėje	2009–2013	– Pakruojo PSP Psichikos sveikatos centras – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	6.9. Rinkti ir analizuoti kitų lėtinių neinfekcinių ligų sergamumo pokyčius (sergamumą kvėpavimo sistemos ligomis, cukriniu diabetu, kt. ligomis)	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
Veikla	Priemonių planas	Vykdymo terminai	Vykdytojai
7. Sergamumo užkrečiamosiomis ligomis mažinimas, šių ligų priežiūra ir kontrolė	7.1. Parengti užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės Pakruojo rajono savivaldybėje programą	2010	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija
	7.2. Vykdyti užkrečiamųjų ligų profilaktiką gilinant gyventojų žinias ir įgūdžius, reikalingus siekiant išvengti užkrečiamųjų ligų (per maistą plintančių, parazitinių, lytiniu keliu plintančių, ŽIV, AIDS ir kt. užkrečiamųjų ligų)	2009–2013	– Šiaulių visuomenės sveikatos centras Pakruojo skyrius – Pakruojo rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigos – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

	7.3. Užtikrinti užkrečiamųjų ligų diagnostiką laiku	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigos
	7.4. Vykdyti užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą ir kontrolę	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija – Šiaulių visuomenės sveikatos centro Pakruojo skyrius – Pakruojo rajono valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba
	7.5. Analizuoti ir vertinti užkrečiamųjų ligų bei skiepijų situaciją Pakruojo rajono savivaldybėje	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
8. Mirčių dėl traumų ir nelaimingų atsitikimų skaičiaus mažinimas	8.1. Vykdyti traumų, paskendimų, gaisrų, kt. nelaimingų atsitikimų prevenciją propaguojant saugų elgesį ir sveikatai saugios aplinkos viešosiose erdvėse, darbo vietose, buityje kūrimą	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras – Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Pakruojo rajono policijos komisariatas – Nevalstybinės organizacijos
Veikla	Priemonių planas	Vykdymo terminai	Vykdytojai
	8.2. Vykdyti traumų ir nelaimingų atsitikimų prevenciją mažinant nelaimingus atsitikimus keliuose	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija – Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Pakruojo rajono policijos komisariatas – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	8.3. Analizuoti ir vertinti traumų ir nelaimingų atsitikimų Pakruojo rajono savivaldybėje situaciją	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
9. Sveikatai palankios aplinkos	9.1. Kurti sveikatai saugią aplinką Pakruojo rajono savivaldybėje	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija

Kūrimas	9.2. Stebėti šachtinių šulinių vandens kokybės būklę	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija – Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	9.3. Stebėti Pakruojo rajono savivaldybėje esančių maudyklų higieninę būklę		
	9.4. Informuoti gyventojus, kad reikia rūšiuoti atliekas bei pasirašyti sutartis dėl atliekų išvežimo, siekti, kad gyventojai rūšiuotų atliekas.	2009–2013	– Pakruojo rajono savivaldybės administracija